

Julkaisuvaihto ja verkkojulkaiseminen

Johdatus paneeliin Julkaisemisen trendit –
onko tulevaisuudessa mitään vaihdettavaa

Sari Lehtinen

Tieteellisten seurain valtuuskunta

Seminaari Vaihdot elektronisessa julkaisumaailmassa –minne menossa?
Helsinki 3.4.2008

Kotimaiset vaihtojulkaisut

- Vaihtokeskuksen kautta vaihdetaan n. 150 kotimaista lehteä/sarjaa.
- 12 lehden rinnalla ilmestyy maksullinen verkkoversio (sis. Elektrassa julkaistavat)
- 11 lehtinimekkeellä on rinnakkainen open access -versio (osasta viiveellä) .

Painettujen vaihtojulkaisujen rinnakkaiset open access -versiot

- [Annales Academiae Scientiarum Fennica. Mathematica](#)
- [Annales Botanici Fennici](#) (ei tulostettavissa)
- [Annales Zoologici Fennici](#) (ei tulostettavissa)
- [Boreal Environment Research](#)
- [Finnish Economic Papers](#)
- [Finska Läkaresällskapet Handlingar](#)
- [Kansantaloudellinen Aikakauskirja](#) (viiveellä)
- [Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti Avain](#) (viiveellä)
- [Memoranda Societatis pro Fauna et Flora Fennica](#)
- [Nordic journal of surveying and real estate research](#) (viiveellä)
- [SKY Journal of Linguistics](#)

Ulkomaiset vaihtojulkaisut verkossa

Vaihtokeskuksen rekisterissä olevat ulkomaiset verkkojulkaisut, jotka pääosin aiemmin ovat olleet vain painettuna:

- open access 481, joista 424 on vaihdossa edelleen painetussa muodossa;
- maksullisia julkaisuja 97, käyttöoikeus saatu 42:een; 87 edelleen vaihdossa painetussa muodossa

Verkojulkaisut vaihdossa työläitä

- maksullisiin julkaisuihin on työlästä saada käyttöoikeutta
- vaihtokeskuksen on hankala seurata käytön toimivuutta vaan se jää yleensä käyttäjäkirjaston varaan
- tyypillisimpiä oa-julkaisuja varsinkin alkuvaiheessa olivat laitosten vuosiraportit, tilastot yms.

Pari kehityksen suuntaa kuvaavaa lukua

- v. 2007 vaihtokeskuksen vaihtona lopetetuista ulkomaisista julkaisuista 20 %:lla syynä on siirtyminen sähköiseen muotoon; open access -lehtien osuus näistä on 70%
- tieteellisten kirjastojen saapuvien kausijulkaisujen määrä on elektronisten nimekkeiden osalta kasvanut koko ajan:
v.2002: 244 .783
v.2006: 419.476

(Tieteellisten kirjastojen tilastotietokanta, <http://yhteistilasto.lib.helsinki.fi>)

Open access –lehdet Suomessa

- Suomessa ilmestyy yhteensä 36 tieteellistä open access -lehteä (www.tisci.fi)
- pääosa ilmestyy rinnakkain verkossa ja painettuna
- pelkästään verkossa ilmestyviä on 15, joista ensimmäinen (Elore) aloitti vuonna 1993 ja viimeisin 2008
- syksyllä 2008 ilmoittanut tulostaan uusi lehti "Auraica" (Porthan-seura)

Open access maailmalla

Maailmanlaajuista open access –julkaisemista selvitetään tällä hetkellä Hankenilla:

- tämänhetkisen selvityksen mukaan vuonna 2006 ilmestyi tieteellisiä lehtiä maailmalla 23750.
- tieteellisiä artikkeleita ilmestyi 1.350.000, joista open accessin osuus hieman yli 8 %.

(Lähde: Bo-Christer Björk & Annikki Roos & Mari Lauri, The number of peer reviewed articles published annually and the share available via different Open Access channels, Working paper 30.3.2008. Hanken. Julkaisematon)

Open access pohjoismaissa

Pohjoismaisen selvityksen mukaan (lähteenä Ulrich's Periodicals Directory) saadaan peer review –lehtien verkkojulkaisemisesta seuraavia lukuja:

Maa	Kaikki	Online	Online OA	JCR	JCR, online	JCR, OA
Islanti	16	3	1	2	1	0
Norja	101	58	6	29	27	2
Ruotsi	159	75	12	38	33	2
Suomi	98	39	6	12	7	2
Tanska	218	138	5	82	77	1

(Lähde: Turid Hedlund & Ingegerd Rabow, Open Access in the Nordic Countries – a State of the Art Report. Nordbib 2007)

OPM:n suositukset 2005

Opetusministeriön Avoimen tieteellisen julkaisemisen työryhmän muistiossa (OPM työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:8) suosittelee

- tutkimusartikkelien julkaisemista avoimesti tieteellisessä verkkojulkaisussa tai
- artikkelin tallentamista avoimeen julkaisuarkistoon

OPM:n suositukset tieteellisille seuroille ja lehdille

- tutkimusartikkelit mahdollisimman tuoreeltaan avoimeen verkkojakeluun
- selvittävät yhteistyömahdollisuuksiaan lehtien avointa verkkojulkaisemista helpottavan teknisen infrastruktuurin rakentamisessa
- sallivat lehtiinsä kirjoittaville tutkijoille mahdollisuuden tallentaa artikkeleiden rinnakkaiskopiot avoimiin elektronisiin julkaisuarkistoihin

OA-JES 2006 – 2007

Vuosina 2006 - 2007 toimi opetusministeriön rahoittama hanke avoimen julkaisutoiminnan edistämiseksi Suomessa (OA-JES). Hankkeen aikana mm. tuettiin

- avointen julkaisuarkistojen perustamista
- otettiin käyttöön Open Journal Systems (OJS) - julkaisualusta TSV:n jäsenseurojen käyttöön edistämään verkkojulkaisemista

Open access ja uudet julkaisut

- uusien painettujen julkaisujen markkinointi vaatii paljon resursseja: pääosa uusien julkaisujen jakelusta menee jäsenjakeluna ja ulkomaan- sekä kotimaan myynti on vähäistä
- uusi lehti usein avoimesti saatavilla verkossa
- verkkojulkaisemista on perusteltu taloudellisilla syillä
- uuden julkaisun kohdalla kyse on myös näkyvyyden saamisesta nopeasti

Vaihdon merkitys lehdelle

- Tieteellisten seurain valtuuskunnan kautta valtionapua saavien lehtien vaihtojakelu on yli kolminkertainen verrattuna ulkomaisiin jatkotilaukseen
- pääosa jakelusta oli jäsenjakelua
- vaihto on siis merkittävä ulkomaisen jakelun kanava ja suomalaisen tieteellisen tiedon levittäjä

Vaihto -> Open access

- tulevaisuudessa avoin saatavuus voi korvata vaihdon merkityksen tieteellisen tiedon levittäjänä
- tällä hetkellä vanhojen lehtien oarinnakkaisjulkaisemisella ei ole suoraan vaihtoa vähentävää merkitystä, mutta on havaittu, että tieto lehden olemassaolosta leviää aiempaa paremmin

Open access ja rahoitus

Rahoitus on yksi keskeinen ongelma, kun harkitaan siirtymistä painetusta open accessiin. Erilaisia tapoja on käytössä ja uusia kaivataan:

- rinnakkaisjulkaiseminen tai tarvepainatus
- tukijat (laitokset, yritykset)
- viiveellinen open access
- kirjoittajamaksut
- julkinen tuki

Lopuksi

- verkkojulkaisemisen vauhti kiihtyy hitaasti, mutta varmasti ja suunta on kohti open accessia
- miten ratkaistaan open access –julkaisemisen rahoitus?
- verkkojulkaisujen säilyvyys askarruttaa edelleen
- vaihdolla todennäköisesti merkitystä ainakin vielä seuraavan 15 vuoden ajan

